

Ön Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Pratik Eğitime İlişkin Görüşlerinin Uygulama Otel Perspektifinden Belirlenmesi¹

Determination of The Opinions of Students Receiving Tourism Education at Associate Degree Level from Practical Hotel Perspective

Mehmet ESEN

Gaziantep Üniversitesi, Turizm ve Otel İşletmeciliği Meslek Yüksekokulu, mehmetesen779@gmail.com

Atıncı OLCA

Doç. Dr., Gaziantep Üniversitesi, Turizm ve Otel İşletmeciliği Meslek Yüksekokulu, olcay@gantep.edu.tr

Mehmet DÜZGÜN

Dr., Şahinbey İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, Hacı Muzaffer Bakbak Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Yiyecek İçecek Hizmetleri Bölümü, duzgunsmehmet@gmail.com

MAKALE BİLGİSİ

Geliş: 25.12.2021

Kabul: 23.08.2022

Anahtar Kelimeler: Uygulama Otel, Turizm Eğitimi, Ön Lisans Turizm Öğrencileri.

Araştırma Makalesi

ARTICLE INFO

Received: 25.12.2021

Accepted: 23.08.2022

Keywords: Practice Hotel, Tourism Education, Associate Tourism Students.

Research Article

ÖZ

Bu araştırma, Gaziantep Üniversitesi Turizm ve Otelcilik Meslek Yüksekokulu ile Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu'nda turizm eğitimi alan ön lisans öğrencilerinin uygulama oteli algılarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırma evrenini temsil eden 406 öğrenciye anket uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, her iki üniversitenin öğrencilerinin de uygulama oteli algılarının olumlu yönde olduğu tespit edilmiştir. Bununla beraber öğrencilerin uygulama oteline yönelik algılarında faktörler ve bazı demografik özellikleri bazında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür.

ABSTRACT

This research was carried out to determine the perception of the practice hotel of the associate students who studied tourism at Gaziantep University Tourism and Hotel Management Vocational School and Adıyaman University Social Sciences Vocational School. For this purpose, a survey was applied to 406 students representing the research universe. As a result of the research, it was determined that the perceptions of the practice hotels of the students of both universities were generally positive. In addition, it is statistically revealed that there is a difference in students' perceptions about the practice hotels according to the factors determined on the scale and some demographic features.

¹ Bu Makale "Ön Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Pratik Eğitime İlişkin Görüşlerinin Uygulama Otel Perspektifinden Belirlenmesi" isimli Yüksek Lisans tezinden türetilmiştir.

1. GİRİŞ

Turizm, farklı ülke insanların birbirlerini tanınmasına, toplumlar arasında diyalog oluşmasına, yabancı insanların ülke ve insanları hakkındaki düşüncelerinin değişip gelişmesine ve farklı sektörlerin imal ettiği mal ve hizmetlerin yabancı ülke insanlarına tanıtan ve uluslararası anlamda birlikteliği kuvvetlendiren bir olgudur (Temizkan, 2005, s. 28). Turizm endüstrisi ise tüm ülkeler açısından büyük bir yaşamsal bir öneme sahip olmakla birlikte hızla gelişen ve büyüyen bir sektördür (Üzümcü, 2015, s. 124; Akay vd., 2018, s. 214; Taşkın, 2006, s. 14; Tutar vd., 2013, s. 15; Veijola, 2010, s. 84). Özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısından sonra hızlı bir gelişme göstererek sosyal ve ekonomik alanda dikkat çekici bir büyüme göstermiştir (Sharpley, 2009, s. 1; Tutar vd., 2013, s. 14). Turizm sektörü, dünya genelinde hızla büyüdüğü gibi Türkiye'de de hızla büyüyen bir sektör olmuştur. Özellikle 1982 yılında çıkan 2634 sayılı Turizm Teşvik Kanunu ile turizm faaliyetlerinde iyileşmeler olmuş ve turizm işletmelerinin sayısı artmıştır (Cankül, 2016, s. 2). Bu durumun bir sonucu olarak turizm sektörü çok sayıda insana istihdam olanağı sunmaktadır. Aynı zamanda dolaylı yoldan diğer sektörler de istihdam sağlamaktadır. Dünyada geneline bakıldığında, her 11 kişiden 1'inin turizm sektöründe çalıştığı görülmektedir (TÜROFED, 2019; Cankül, 2016, s. 1).

Turizmde hizmet kalitesinin başrolü işgörenlerdir (Kusluvan & Kusluvan, 2000, s. 255; Erbaş vd., 2013, s. 1151). Bu sebeple turizm sektöründe faaliyetlerin daha kaliteli bir şekilde devam edebilmesi için nitelikli insan gücüne ihtiyaç duyulmaktadır (Erbaş vd., 2013, s. 1155; Temizkan vd., 2014, s. 23; Yanardağ & Avcı, 2012, s. 44). Fakat turizm sektöründe faaliyet gösteren işletmelere ilişkin yaşanan sıkıntıların başında işgörenlerin nitelik bakımından yetersiz kalması gelmektedir (Kılıç, 2018, s. 1; Cankül, 2016, s. 2).

İstanbullu Dinçer vd. (2013), turizm sektöründe rekabet gücünün sürekli olarak arttığını ve buna bağlı olarak sektörde kalitenin geliştirilebilmesi ve devamlılığının sağlanabilmesi için nitelikli insan gücü yetiştirilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Cankül (2016), turizm sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin nitelik ve kalite bakımından sıkıntı yaşadığını ve bu problemin ancak nitelikli insan kaynağıyla ve turizm eğitimiyle üstesinden gelinebileceğini belirtmektedir.

Olcay vd. (2014), turizm faaliyetine katılan müşterilerin memnuniyetlerinin sağlanabilmesi için insan kaynağının etkin bir rol oynadığını belirtmektedirler.

Bu bağlamda turizm faaliyetlerinde başarı ve kalite elde etmenin anahtarı insan gücüdür. Bununla birlikte nitelikli işgücü meydana getirmenin en temel yolu da şüphesiz turizm eğitiminden geçmektedir (Olcay vd., 2017, s. 66; Kılıç, 2018, s. 2; Cankül, 2016, s. 2; Yanardağ & Avcı, 2012, s. 43; Ünlüönen & Boylu, 2005, s. 13).

Türkiye'de turizm eğitimi veren okulların en önemli sorunlarından biri uygulama imkânlarının yeterli düzeyde olmamasıdır. Bu durum nitelikli mesleki eğitim verilebilmesi için bir sorun olarak görülmektedir (Bayraktaroğlu, 2013, s. 25). Bu sorunun çözümü noktasında turizm eğitimi için önemli bir yer olan uygulama otelleri hayati bir öneme sahiptir (Kılıç, 2016, s. 3).

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Turizm sektörü birçok farklı parçadan oluşan çok yönlü bir faaliyet alanıdır (Giritlioğlu & Olcay, 2014, s. 96; Bayraktaroğlu, 2013, s. 3; Tutar vd., 2013, s. 13). Turizm sayesinde ülkelere döviz girdisi olurken, iç piyasalarda da hareketlenme ve işsizlik oranında azalma gözlenmektedir. Bununla birlikte toplumlararası etkileşim artmaktadır. Türkiye kültürel özellikleri, doğası ve coğrafi konumu açısından turizm adına önemli bir zenginliğe sahiptir (Kılıç, 2018, s. 3; Tutar vd., 2013, s. 14).

Dünya genelinde yaşanan insan hareketliliğindeki artış, turizm sektörünün de hızla büyüyen gelişmesine ve çeşitliliğin artmasına olanak sağlamıştır. Turizm sektörü sadece otel veya restoranlardan ibaret değildir. Konaklama işletmeleri, ulaşım hizmetleri, yiyecek-içecek hizmetleri, eğlence hizmetleri ve turizm faaliyetinin gerçekleştirildiği destinasyondaki işletmeler gibi birçok olgunun bir araya geldiği organizasyonlar bütünüdür. Turizm sektörünün bu çeşitliliği ve her geçen gün gelişerek büyümesi dünya genelinde resmi ve gayri resmi olarak milyonlarca insana istihdam olanağı sunmasına olanak sağlamaktadır (Hayes & Ninemeier, 2009, s. 4; Baum & Szivas, 2007, s. 2; Career View, 2006, s. 2; Tesone, 2004, s. 209; Mayaka, 2011, s. 161). Turizm sektörü içerisinde ön planda yer alan yani müşteri ile doğrudan iletişim halinde olan çalışanların, diğer sektörlerdeki çalışanlara göre rolü daha fazladır. Çünkü müşteri ile yüz yüze temas halinde olduklarından işleri daha fazla çaba ve beceri gerektirmektedir. Bu yüzden çalışanların niteliği kaliteli hizmet sunmaları açısından şansa bırakılmayacak kadar büyük bir önem arz etmektedir. Çünkü müşteri tarafından algılanan hizmeti kalitesi, çalışan ile gerçekleştirilen iletişimin, sürecin başarılı olmasına bağlıdır (Hartline & Ferrell, 1996, s. 52; Mattila & Enz, 2002, s. 268).

Kendi alanında eğitim olarak uzmanlaşmış kişiler olarak ifade edilen nitelikli insan kaynağının önemi turizm sektörü için her geçen gün artmaktadır. Nitelikli insan kaynağının yetiştirilmesi için eğitim kurumlarınca verilen turizm eğitiminin kalitesi de önemli faktörler arasındadır (Güzel, 2006, s. 163; Şahin, 2011, s. 51).

Leslie & Richardson (2000), turizm faaliyetlerinin sunulduğu işletmelerde en önemli ve birinci kaynağın insan olduğunu öne sürmekte ve küresel anlamda turizm işletmelerinin kalite ve başarısının çalışanlara bağlı olduğunu belirtmektedirler.

Mayaka & King (2002), turizm sektöründeki gelişimin en önemli parçasının insan kaynağı olduğunu ve sektördeki kalifiye işgücü sayesinde rekabet avantajının yakalanacağını ve sürdürülebilirliği devam ettirebileceğini belirtmektedirler.

Baum & Szivas (2007), turizm faaliyetine katılan turistlerin memnuniyetlerindeki şekillenmenin: bölgenin doğal güzellikleri, kültürel alanları ve bölgede yapılan eğlence ve aktivitelerle değil turizm işletmesinde istihdam edilen çalışanların başarısıyla mümkün olabileceğini belirtmektedirler.

Turizm sektörünün hızla gelişmesine paralel olarak sunulan hizmetinde kaliteli olabilmesi için en alt kademeden en üst kademeye kadar olan işgücü kaynağının gerekli bilgi ve birikimle birlikte turizm alanında eğitilmiş olmasına bağlıdır. Turizm sektöründe alanında eğitim almış, yetenekli ve bir o kadar da istekli işgücü kaynağı turizm işletmeleri için çok önemlidir. Çünkü eğitilmiş, yüksek motivasyona sahip sektöre ve işletmeye bağlı olan insan kaynağı turizm işletmeleri için hayati bir araç konumundadır. Dolayısıyla turizm işletmesi ne kadar donanımlı olursa olsun kalifiyeli insan kaynağına sahip değilse kaliteli hizmet sunumundan uzaklaşmış demektir (Erbaş vd., 2013, s. 1151; Singh, 1997, s. 299; Kuslivan & Kuslivan, 2000, s. 251; Jafari & Sola, 1996, s. 229; Career View: 2006, s. 2).

2.1. Türkiye’de Yükseköğretim Düzeyinde Turizm Eğitimi

Turizm alanında düzenli olarak eğitimin verilmesine ilk olarak 1953 yılında Ankara ve İzmir’de Ticaret Liselerine bağlı turizm meslek kurslarının açılması ile başlanmıştır. 1965-1966 Eğitim-Öğretim yılında ise Ankara Ticaret Yüksek Öğretmen okulunda turizm bölümü açılmış olup söz konusu yıllarda turizm dernekleri tarafından da rehberlik kursları kurulmuştur. (Ünlüönen & Boylu, 2005, s. 13-14).

Turizm eğitimi, toplumda turizm bilinci oluşturmayı, toplumun kaynaklarını koruyacak bir anlayışı aşılamayı, turistlere dürüst hizmet etmenin ahlakını ve disiplinini sağlamayı, gerçek saygıya dayalı bir davranış biçimi meydana getirmeyi amaçlayan bir eğitim türüdür. Aynı zamanda, turizm sektörünün farklı faaliyet alanlarında bilgili, yetenekli, vasıflı, verimli ve bilinçli çalışanları eğitmeyi amaçlayan bir eğitim türüdür (Atay & Yıldırım, 2008, s. 398).

Turizm sektörü, insan gücünün en üst noktada kullanıldığı emek yoğun bir özellik taşımaktadır. Turizm sektöründe nitelikli insan emeğine olan ihtiyaç her geçen gün artmaktadır. Hizmet kalitesini en üst seviyeye taşıyabilmek amacıyla nitelikli personel yetiştirilmesi önem arz etmektedir. Türkiye’de turizm alanında nitelikli insan gücünün karşılanabilmesi için devlet ve vakıf üniversitelerinde turizm eğitimi verilmektedir ve 2019 yılı itibarıyla turizm eğitimi alan 93942 ön lisans, 85004 lisans, 2977 yüksek lisans ve 699 doktora öğrencisi bulunmaktadır (YÖK, 2019).

2.2. Benzer Araştırmalar

Bu araştırma konusuyla benzerlik gösteren diğer araştırmalar incelendiğinde, bu araştırmaların çoğunluğunun öğrencilerin staj eğitimlerine ilişkin görüşleri, eğitim memnuniyetleri ve kariyer konularında yoğunlaştığı görülmektedir. Burada araştırmanın konusu ile direkt ilgili çalışmalar ve pratik eğitim, staj eğitimi, öğrenci memnuniyeti ve beklentileri gibi hususlarda benzerlik gösteren çalışmalar ele alınmıştır. Alanyazın incelendiğinde konuyla direkt ilgili sadece bir çalışmanın olduğu görülmüştür.

Kılıç (2018), tarafından yapılan araştırmada, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi’nde lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin uygulama oteline ilişkin algılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda öğrencilerin uygulama oteli algılarının olumlu olduğu, uygulama oteline çalışmanın veya staj yapmanın hem derslerinde hem de sektörde başarılı olmalarına imkân sağladığını düşündükleri tespit edilmiştir.

Bu araştırmanın konusu ile benzerlik gösterdiği düşünülen pratik eğitim, staj eğitimi, öğrenci memnuniyeti ve beklentileri gibi konularda yapılmış olan bazı araştırmalar aşağıda gösterilmiştir.

Kim vd. (2007), tarafından yapılan araştırmada, öğrencilerin turizm programlarına ilgi duyma düzeylerinin bilgi edinme durumlarına ve turizm alanındaki deneyimlerine bağlı olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte verilen eğitimin teorikten çok, uygulamaya yönelik olması öğrencilerin turizm alanında eğitim görmek istemelerine sebebiyet verdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Özçalık (2007), tarafından yapılan araştırmada, öğrencilerin verilen hizmetin kalitesini algılamalarında, eğitim verilen yükseköğretim kurumlarının fiziki özelliklerinin ve sahip olduğu imkânlarının önemli bir yer tuttuğu tespit edilmiştir.

Richardson (2008), tarafından yapılan araştırmada, öğrencilerin ücretler, kariyer imkânları, terfi fırsatları ve turizm sektöründeki yöneticilerle ilişkileri konusunda endişe duydukları tespit edilmiştir.

Olcay ve Düzgün (2015), tarafından yapılan araştırmada, Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri'nde eğitim alan turizm öğrencilerinin okudukları bölümlerden hoşnut oldukları fakat mezuniyet olduktan sonra turizm sektöründe çalışmak için kararsız olduklarını düşündükleri tespit edilmiştir.

Dhevabanchachai & Wattanacharoensil (2017), tarafından yapılan araştırmada, öğrencilerin zorunlu stajı önemli bulduğu, stajların öğrenciye gerçek bir deneyim sağladığı ve bu stajların öğrenciyi kariyerine hazırladığı tespit edilmiştir.

Robinson vd. (2016), tarafından yapılan araştırmada, herhangi bir iş deneyimine sahip olan öğrencilerin turizm sektörüyle ilgili kariyer tercihlerini sürekli değiştirebileceği ve öğrencilerin çoğunluğunun staj eğitiminden sonra kariyer tercihlerini değiştirdiği tespit edilmiştir.

Olcay vd. (2016), tarafından yapılan araştırmada, Gaziantep Üniversitesi Turizm ve Otelcilik Meslek Yüksekokulu'nda okuyan öğrencilerin turizm bölümlerini popüler oldukları için tercih ettikleri tespit edilmiştir.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, araştırma problemi, araştırmanın amacı ve önemi, evren ve örneklem, anket formunun içeriği ve çözümleme yöntemi ile birlikte ölçüme ilişkin güvenilirlik ve geçerlik bilgilerine yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Yapılan bu araştırmada öğrencilerin uygulama otellerine yönelik algılarının cinsiyet, eğitim görülen üniversite, mesleki deneyim ve eğitim görülen bölüm gibi değişkenler arasındaki farklılıkların tespit edilebilmesi için nicel araştırma desenlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Genel tarama modelinde evrene yönelik olarak bir yargıya ulaşılabilmesi için evrenin tümüne veya evren içerisinden alınan bir grup örneklem üzerinde tarama gerçekleştirilmektedir. İlişkisel tarama modelinde ise iki veya daha fazla değişken arasındaki değişimin tespit edilmesi amaçlanmaktadır (Karasar, 2011).

3.2. Araştırma Problemi

Turizm eğitimi olarak sektörde çalışmaya devam eden öğrencilerin bazı konularda eksik oldukları yapılan çalışmalar sonucunda ortaya konulmuştur. Bu eksiklikler genel olarak; yeterli pratik bilgiye sahip olmama, sektörün yeterince tanınmaması, özgüven eksikliği, takım çalışmasında eksiklik, sorumluluk sahibi olmama, iletişim becerilerinin gelişmemiş olması ve sektörde kullanılan araç gereçlerin tanınmaması olarak sıralanmaktadır. Bu eksikliklerin ortadan kaldırılmasının en temel çözümü olarak, uygulamalı eğitim verilmesi gerektiği düşünülmektedir (Çimen & Akbaba, 2006, s. 245-246; Dayıoğlu, 2010, s. 68-70; Üzümcü, 2015, s. 144; Olcay vd., 2017, s. 80-81). Araştırmanın başlangıç noktasını oluşturan bu eksiklikler beraberinde turizm eğitiminde uygulama otellerinin yeterince kullanılmadığını düşündürmektedir.

Bu bağlamda verilen turizm eğitiminin özellikle uygulama kısmında yetersiz kaldığı ve nitelikli öğrenci yetiştirme konusunda istenilen verimin alınmaması bir problem olarak ortaya çıkmaktadır. Buradan hareketle "Gaziantep ve Adıyaman'da ön lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin uygulama oteli algıları nasıldır?" sorusu, bu araştırmanın temel problemini oluşturmaktadır. Güneydoğu Anadolu Bölgesinde sadece Gaziantep ve Adıyaman Üniversitelerinde uygulama otelinin olması bu araştırmanın önemini ve gerekliliğini ortaya koymaktadır.

3.3. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın temel amacı, turizm sektöründe hizmet kalitesinin artmasında en temel etken olan insan faktörünün yetiştirilmesi için turizm eğitimi veren Meslek Yüksekokullarında bulunan uygulama otellerinin kullanımı ve bu okullarda öğrenim gören ön lisans öğrencilerinin uygulama otelleri hakkındaki memnuniyet ve şikâyetlerinin belirlenmesidir. Bununla beraber öğrencilerin demografik özelliklerine göre uygulama oteli algılarında farklılıklar olup olmadığının belirlenmesi araştırmanın ikinci amacını oluşturmaktadır.

Uygulama otelleri, turizm eğitimi alan öğrencilerin uygulamalı eğitim yapmalarına imkân vermeleri açısından büyük önem taşımaktadır. Bu araştırma ön lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin uygulama otelleri hakkındaki algılarının belirlenmesi, memnuniyet ve şikâyetlerinin tanımlanarak, bünyesinde uygulama oteli bulunan meslek yüksekokullarının sundukları uygulamalı eğitim hizmetini gözden geçirmelerine imkân sağlaması açısından önem arz etmektedir.

Buna göre araştırmanın hipotezleri şunlardır:

H₁: Ön lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin uygulama oteli algıları olumludur.

H₂: Ön lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin uygulama oteli algılarında cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık vardır.

H₃: Ön lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin uygulama oteli algılarında mezun oldukları lise türüne göre anlamlı bir farklılık vardır.

H₄: Ön lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin uygulama oteli algılarında okudukları sınıfa göre anlamlı bir farklılık vardır.

H₅: Ön lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin uygulama oteli algılarında turizm sektöründeki mesleki deneyimlerine göre anlamlı bir farklılık vardır.

H₆: Ön lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin uygulama oteli algılarında uygulama otelinde çalışma durumlarına göre anlamlı bir farklılık vardır.

H₇: Ön lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin uygulama oteli algılarında okudukları üniversiteye göre anlamlı bir farklılık vardır.

H₈: Ön lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin uygulama oteli algılarında okudukları bölüme göre anlamlı bir farklılık vardır.

H₉: Ön lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin uygulama oteli algılarında okudukları programa göre anlamlı bir farklılık vardır.

3.4. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, Gaziantep Üniversitesi Turizm ve Otelcilik Meslek Yüksek Okulu öğrencileri ile Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulunda öğrenim gören turizm bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. Gaziantep Üniversitesi Turizm ve Otelcilik Meslek Yüksek Okuluna kayıtlı öğrenci sayısı 995'tir. Ancak ders kaydı yaptırarak aktif olarak eğitime devam eden öğrenci sayısı 416'dır. Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okuluna kayıtlı aktif turizm öğrenci sayısı ise 218'dir. Bu bağlamda her iki üniversiteye kayıtlı aktif olarak eğitime devam eden toplam 634 öğrenci bu araştırmanın evrenini oluşturmaktadır.

Evrenin tamamına ulaşılabilmesinin zor olacağı, bununla beraber zaman ve maliyet gibi nedenlerden dolayı da zorluklar yaşanacağı düşünülmüş, bu yüzden örneklem alma yoluna gidilmiştir. Bu doğrultuda örneklem sayısı Altunışık vd. (2007)'nin evrene göre örneklem büyüklükleri tablosuna göre, örneklem büyüklüğünün 242 ve üzeri olması gerektiği anlaşılmaktadır. Buna göre bu araştırmanın örneklem sayısı 406'dır.

3.5. Anket Formunun İçeriği ve Veri Çözümleme Yöntemi

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak Kılıç (2018), tarafından geliştirilen anket formu kullanılmış ve araştırmanın amacı doğrultusunda sorulardan bazıları çıkarılmış ve bazıları da değiştirilmiştir. Anket araştırmacı tarafından 2019 yılının Ekim ayında Gaziantep ve Adıyaman Üniversitelerinde okuyan ön lisans turizm öğrencilerine uygulanmıştır. Adıyaman Üniversitesi Rektörlüğünden anketin uygulanabilmesi için yazılı izin alınmış ve araştırmacı Adıyaman'a giderek Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu öğrencilerine yüz yüze ve cevaplanan anketleri kontrol ederek gerçekleştirmiştir. Anket daha sonra aynı şekilde Gaziantep Üniversitesi Turizm ve Otelcilik Meslek Yüksekokulu'nda eğitim gören öğrencilere uygulanmıştır.

Araştırmada kullanılan anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, anketin uygulandığı katılımcıların demografik ve tanıtıcı özelliklerini belirlemeye yönelik 11 adet soru bulunmaktadır. İkinci bölümde ise turizm öğrencilerinin uygulama oteli algılarını ölçmeye yönelik 21 adet soru bulunmaktadır. Anket formu; "5: Kesinlikle Katılıyorum, 4: Katılıyorum, 3: Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 1: Kesinlikle Katılmıyorum" ifadelerinden oluşan 5'li likert şeklinde hazırlanmıştır. Bu bağlamda elde edilen aritmetik ortalamalar 5'e yaklaştıkça öğrencilerin uygulama oteli algıları olumlu, 1'e yaklaştıkça ise uygulama oteli algıları olumsuz olmaktadır.

Tablo 1. Aritmetik Ortalamaların İsbet Ettiği Seçeneklerin Aralık Değerlerine Göre Dağılımı

Ağırlık	Seçenekler	Aritmetik Ortalama Aralık Değeri	Sonuç
5	Kesinlikle Katılıyorum	4.20 - 5.00	Olumlu
4	Katılıyorum	3.40 - 4.19	
3	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	2.60 - 3.39	Ne Olumlu Ne Olumsuz
2	Katılmıyorum	1.80 - 2.59	Olumsuz
1	Kesinlikle Katılmıyorum	1.00 - 1.79	

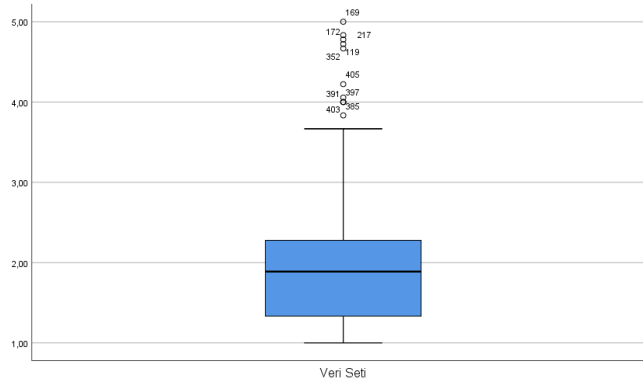
Tablo 1'de verilerin aritmetik ortalamalarının aralık değerlerinin hangi seçeneğe denk geleceği gösterilmiştir.

3.6. Uygulama ve Ölçüm Güvenilirliği

Ölçümün güvenilirliğini belirlemek için Cronbach's Alpha katsayı hesaplanmış ve bu katsayısının 0,942 olduğu görülmüştür. Güvenilirlik katsayısının belirlenmesi için hesaplanan Cronbach's Alpha değeri 0,00 ile 0,39 arasında ise ölçüm güvenilir değil 0,40 ile 0,59 arasında ise ölçümün güvenilirliği düşük 0,60 ile 0,79 arasında ise ölçüm güvenilir ve 0,80 ile 1,00 arasında ise ölçüm yüksek derecede güvenilir olarak değerlendirilmektedir (Akbulut, 2010, s. 80). Buna göre, ifadeler yüksek derecede güvenilir niteliktedir. Daha sonra Bartlett küresellik (sphericity) testi ile verilerin çok değişkenli normal dağılımdan gelip gelmediği test edilmiş yapılan analiz sonucunda 21 ifade için $p=0,000$ ($p<0,05$) sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre değişkenler arasında faktör analizinin yapılabilmesi için yeterli düzeyde ilişki olduğu görülmüştür. Veri setine yönelik Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterlilik değeri ise 0,963 olarak hesaplanmıştır. Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi ile kısmi korelasyon katsayılarının büyüklüğü ile gözlenen korelasyon sayılarının büyüklüğü karşılaştırılır (Kalaycı, 2014, s. 321). KMO oranı 0 ile 1 arasında değerler alabilmektedir. Bununla beraber KMO oranının en az 0,50'nin üzerinde olması gerekmektedir (Akbulut, 2010, s. 87). Buna göre ulaşılan değerlerin faktör analizi için yeterli olduğu sonucuna varılmıştır. Faktör analizinde bir maddenin belirli bir faktör altında yer almasına karar verebilmek için iki şartın karşılanması gerekmektedir. Bunlardan ilki maddenin faktör altındaki yük değerinin 0.5'ten büyük olmasıdır. İkincisi ise bir madde yada ifadenin iki ve daha fazla faktör altındaki yük değerleri arasında en az 0.10'dan küçük fark olmaması gerekmektedir (Gürbüz ve Şahin, 2018, s. 320). Yapılan faktör analizi sonucunda aynı faktörlere yüklenen ve aralarındaki faktör yük değerlerinin 0,10'dan az olduğu belirlenen üç adet ifade analizden çıkarılmıştır. Daha sonra geriye kalan 18 adet ifade ile 2 faktörlü bir yapıya ulaşılmıştır. Ulaşılan iki faktörün toplam varyansın %58,590'ını açıkladığı ve ifadelerin faktör yüklerinin 0,5'in üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Bu faktörler; mesleki deneyim kazanma (1.faktör) ve mesleki eğitim imkânları (2.faktör) şeklinde isimlendirilmiştir. Bununla birlikte faktörlerin güvenilirliğini belirlemek için de Cronbach's Alpha katsayı hesaplanmış ve bu katsayının "mesleki deneyim kazanma (1.faktör)" için 0,930, "mesleki eğitim imkânları (2.faktör)" için ise 0,854 olduğu görülmüştür.

4. BULGULAR

Bu araştırmadaki bulgular; araştırmaya yönelik demografik ve tanıtıcı bilgilere ilişkin bulgular, bağımsız değişkenlere ilişkin bulgular ve diğer bulgular olmak üzere üç bölümde incelenmiştir. Araştırmada yapılacak olan testleri belirlemek için veri setinin normal dağılıp dağılmadığı kontrol edilmiştir. Bunun için Kolmogorov Smirnov Testi uygulanmış ve $(p)=0,000$ olarak bulunmuştur. Bununla yetinilmemiş çarpıklık basıklık değerlerine de bakılmış ve çarpıklık değerinin 1,238, basıklık değerinin ise 2,533 olduğu görülmüştür. Ayrıca görsel bakımdan da iyi anlaşılabilmesi için kutu-bıyık grafiği incelenmiş ve aşağıda gösterilmiştir.

Bu sonuçlar doğrultusunda veri setinin normal dağılmadığına karar verilmiş ve parametrik olmayan testler yapılmıştır.

4.1. Demografik ve Tanıtıcı Bilgilere İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik ve tanıtıcı özelliklerini belirlemeye yönelik; cinsiyet, sınıf, mezun olunan lise, öğrenim görülen bölüm, öğrenim görülen program, turizm sektöründe herhangi bir mesleki deneyime sahip olma durumu ve uygulama otelinde çalışma durumu olmak üzere yedi soru sorulmuş ve elde edilen bulgulara ait frekans ve yüzde değerleri Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Öğrencilerinin Demografik ve Tanıtıcı Özelliklerine İlişkin Bulgular

Değişkenler		n	%
Cinsiyet	Erkek	245	60,3
	Kız	161	39,7
Mezun Olunan Lise	Turizm ve Otelcilik Meslek Lisesi	78	19,2
	Diğer	328	80,8
Öğrenim Görülen Bölüm	Otel, Lokanta ve İkrâm Hizmetleri	304	74,9

	Seyahat, Turizm ve Eğlence Hizmetleri	102	25,1
Öğrenim Görülen Program	Aşçılık Programı	163	40,1
	Turizm ve Otel İşletmeciliği Programı	147	36,3
	Turizm ve Seyahat Hizmetleri Programı	96	23,6
Turizm Sektöründe Herhangi Bir Mesleki Deneyime Sahip Olma Durumu	Evet, Sahibim	153	37,7
	Hayır, Sahip değilim	253	62,3
Sınıf	1	214	52,7
	2	192	47,3
Uygulama Otelinde Çalışma Durumu	Evet, Çalıştım	88	21,7
	Hayır, Çalışmadım	318	78,3
Turizm Eğitimi Verilen Her Meslek Yüksekokulunda Uygulama Otelini Olmalı mıdır?	Evet	367	90,4
	Hayır	39	9,6

Tablo 2'ye göre araştırmaya katılan öğrencilerin %60,3'ünün erkek, %39,7'sinin kız olduğu anlaşılmaktadır. Mezun oldukları lise türüne bakıldığında %19,2'sinin turizm liselerinden mezun olduğu, %80,8'inin ise diğer liselerden mezun oldukları anlaşılmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin öğrenim gördükleri bölüm ve programlara bakıldığında %74,9'unun Otel, Lokanta ve İkram Hizmetleri bölümünde, %25,1'inin Seyahat, Turizm ve Eğlence Hizmetleri bölümünde öğrenim gördükleri anlaşılmaktadır. Programlar itibarıyla bakıldığında ise %40,1'inin Aşçılık programında, %36,2'sinin Turizm ve Otel İşletmeciliği Programında ve %23,6'sının Turizm ve Seyahat Hizmetleri Programında okuduğu anlaşılmaktadır. Anket formunda yer alan "Turizm sektöründe herhangi bir mesleki deneyime sahip misiniz?" sorusuna %37,7'sinin "Evet, Sahibim", %62,3'ünün ise "Hayır, Sahip Değilim" cevabını verdiği görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin kaçınıcı sınıfta okuduklarına bakıldığında %52,7'sinin 1. sınıfta, %47,3'ünün 2. sınıfta olduğu anlaşılmaktadır. Anket formunda yer alan "Ön lisans öğrenimiz boyunca hiç uygulama otelinde çalıştınız mı?" sorusuna %21,7'sinin "Evet, Çalıştım", %78,3'ünün ise "Hayır, Çalışmadım" cevabını verdiği görülmektedir.

Bununla birlikte araştırmaya katılan öğrencilere sorulan "Sizce turizm eğitimi verilen her meslek yüksek okulunda uygulama oteli olmalı mıdır?" sorusuna %90,4'ünün "Evet" cevabını, %9,6'sının ise "Hayır" cevabını verdiğini görülmektedir.

4.2. Öğrencilerin Uygulama Otelini Algılarını Belirlemeye Yönelik Tanımlayıcı Analiz Bulguları

Bu bölümde anket formunda yer alan ifadelerin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanarak daha önce Tablo 1'de gösterilmiş olan aritmetik ortalamaların aralık değerleri ile hangi seçeneğe isabet ettiği sonuç sütununa yazılarak öğrencilerin her bir ifade için uygulama oteli algıları değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin Uygulama Otelini Algılarını Belirlemeye Yönelik Olan İfadelerin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri ile Sonuçları

İfadeler	Aritmetik Ortalama $\bar{x}$	Standart Sapma	Sonuç
Mesleki Deneyim Kazanma 1. Faktör			
Uygulama otelinde çalışmak turizm sektöründe çalışmaya yönelik özgüvenimi olumlu etkiler.	4,23	0,86	Olumlu
Uygulama otelinde çalışmak iletişim becerilerimin gelişmesini sağlar.	4,20	0,90	Olumlu
Uygulama otelinde çalışmak mesleğim hakkındaki teorik bilgimi pekiştirmemi sağlar.	4,19	0,91	Olumlu
Uygulama otelinde çalışmak departmanlar arasındaki ilişkiler hakkında bilgi sahibi olmamı sağlar.	4,14	0,91	Olumlu
Uygulama otelinde çalışmak yönetsel becerilerimin gelişmesini sağlar.	4,12	0,94	Olumlu
Uygulama otelinde çalışmak meslek hayatımda kullanacağım yazılım / donanım / ekipmanı vb. tanınamamı sağlar.	4,09	1,02	Olumlu
Uygulama otelinde çalışmak birimde çalışan usta öğreticiler sayesinde mesleki becerileri ve mesleğin inceliklerini öğrenmemi kolaylaştırır.	4,08	0,93	Olumlu
Uygulama otelinde çalışmak mesleki öğretim materyallerini verimli bir şekilde kullanmamı sağlar.	4,08	0,93	Olumlu

Uygulama otelinde çalışmak karşılaşılabilecek olağanüstü durumlar (misafirin vefat etmesi, yangın, deprem vb.) karşısında yapılan/yapılacak işlemler hakkında bilgi sahibi olmamı sağlar.	4,02	1,08	Olumlu
Uygulama otelinde çalışmak sektörel hiyerarşiyi tanımamı sağlar.	3,95	1,00	Olumlu
Uygulama otelinde çalışmak öğrenim hayatım bittiğinde turizm sektöründe kariyer yapmama olanak sağlar.	3,89	1,00	Olumlu
Tüm İfadelerin Genel Ortalaması	4,09	0,95	Olumlu
Mesleki Eğitim İmkânları 2. Faktör			
Meslek Yüksekokulu öğrencilerine uygulama otelinde staj yapma imkânı verilmelidir.	4,39	1,06	Olumlu
Uygulama otelinde çalışmak mesleki deneyim kazanabilmem açısından fayda sağlar.	4,29	0,97	Olumlu
Uygulama otelinde çalışmak mesleki becerilerimi geliştirmemi sağlar.	4,26	0,91	Olumlu
Uygulama otelinde staj yapma imkânının olması staj yeri bulma konusundaki kaygımı ortadan kaldırır.	4,15	1,02	Olumlu
Meslek Yüksekokuluna bağlı uygulama otelinin olması meslek yüksekokulunun öğretim kalitesini olumlu etkiler.	4,14	1,00	Olumlu
Mezun olabilmek için uygulama otelinde belirli bir süre çalışma zorunluluğumun olması öğrenme sürecime katkı sağlar.	3,79	1,30	Olumlu
Başka bir işletmede staj yapmaktansa uygulama otelinde staj yapmayı tercih ederim.	3,47	1,31	Olumlu
Tüm İfadelerin Genel Ortalaması	4,07	1,08	Olumlu

Tablo 3'e göre öğrencilerin uygulama oteli algılarını belirlemeye yönelik olan ifadelerin aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerine 1. faktör açısından bakıldığında; "Uygulama otelinde çalışmak turizm sektöründe çalışmaya yönelik özgüvenimi olumlu etkiler." $\bar{x}=4,23\pm 0,86$; "uygulama otelinde çalışmak iletişim becerilerimin gelişmesini sağlar." $\bar{x}=4,20\pm 0,90$; "uygulama otelinde çalışmak mesleğim hakkındaki teorik bilgimi pekiştirmemi sağlar." $\bar{x}=4,19\pm 0,91$; "uygulama otelinde çalışmak departmanlar arasındaki ilişkiler hakkında bilgi sahibi olmamı sağlar." $\bar{x}=4,14\pm 0,91$; "uygulama otelinde çalışmak yönetsel becerilerimin gelişmesini sağlar." $\bar{x}=4,12\pm 0,94$; "uygulama otelinde çalışmak meslek hayatımda kullanacağım yazılım / donanım / ekipmanı vb. tanımamı sağlar." $\bar{x}=4,09\pm 1,02$; "uygulama otelinde çalışmak birimde çalışan usta öğreticiler sayesinde mesleki becerileri ve mesleğin inceliklerini öğrenmemi kolaylaştırır." $\bar{x}=4,08\pm 0,93$; "uygulama otelinde çalışmak mesleki öğretim materyallerini verimli bir şekilde kullanmamı sağlar." $\bar{x}=4,08\pm 0,93$; "uygulama otelinde çalışmak karşılaşılabilecek olağanüstü durumlar (misafirin vefat etmesi, yangın, deprem vb.) karşısında yapılan/yapılacak işlemler hakkında bilgi sahibi olmamı sağlar." $\bar{x}=4,02\pm 1,08$; "uygulama otelinde çalışmak sektörel hiyerarşiyi tanımamı sağlar." $\bar{x}=3,95\pm 1,00$; "uygulama otelinde çalışmak öğrenim hayatım bittiğinde turizm sektöründe kariyer yapmama olanak sağlar." $\bar{x}=3,89\pm 1,00$ şeklinde olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin uygulama oteli algılarını belirlemeye yönelik olan ifadelerin aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerine 2. faktör açısından bakıldığında ise; "Meslek Yüksekokulu öğrencilerine uygulama otelinde staj yapma imkânı verilmelidir." $\bar{x}=4,39\pm 1,06$; "uygulama otelinde çalışmak mesleki deneyim kazanabilmem açısından fayda sağlar." $\bar{x}=4,29\pm 0,97$; "uygulama otelinde çalışmak mesleki becerilerimi geliştirmemi sağlar." $\bar{x}=4,26\pm 0,91$; "uygulama otelinde staj yapma imkânının olması staj yeri bulma konusundaki kaygımı ortadan kaldırır." $\bar{x}=4,15\pm 1,02$; "meslek yüksekokuluna bağlı uygulama otelinin olması meslek yüksekokulunun öğretim kalitesini olumlu etkiler." $\bar{x}=4,14\pm 1,00$; "mezun olabilmek için uygulama otelinde belirli bir süre çalışma zorunluluğumun olması öğrenme sürecime katkı sağlar." $\bar{x}=3,79\pm 1,30$; "başka bir işletmede staj yapmaktansa uygulama otelinde staj yapmayı tercih ederim." $\bar{x}=3,47\pm 1,31$ şeklinde olduğu görülmektedir.

Tablo 3'e göre, her iki faktörde yer alan ifadelerin aritmetik ortalamalarına bakıldığında öğrencilerin uygulama oteli algılarının genel olarak olumlu olduğu görülmektedir. Bununla birlikte öğrencilerin okudukları okulda uygulama oteli olmasından memnuniyet duydukları ve eğitimleri süresince uygulama otelinde çalışmalarının sektöre yönelik bilgi ve becerilerini geliştireceğini düşündükleri tespit edilmiştir.

Sonuç olarak araştırmanın H_1 hipotezi "Ön lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin uygulama oteli algıları olumlu yöndedir." kabul edilmiştir.

4.3. Bağımsız Değişkenlere İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde veri seti normal dağılım göstermediğinden iki değişkene sahip gruplar için parametrik olmayan testlerden Mann-Whitney U Testi, daha fazla değişkene sahip gruplar için ise Kruskal-Wallis Sıralar Analizi Testi uygulanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin uygulama oteline ilişkin algılarının cinsiyete göre %5 anlamlılık düzeyinde faktörler itibariyle bir farklılık gösterip göstermediğini anlamak amacıyla Mann-Whitney U Testi uygulanmış ve elde edilen bulgular Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin Uygulama Oteline İlişkin Algılarının Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu

Faktörler	Cinsiyet	n	Sıra Ortalaması	M.W.U	Z	p
Faktör 1 (Mesleki Deneyim Kazanma)	Kız	161	184,94	16734,000	-2,591	0,010
	Erkek	245	215,70			
Faktör 2 (Mesleki Eğitim İmkânları)	Kız	161	181,30	16148,000	-3,100	0,002
	Erkek	245	218,09			

Tablo 4'e göre öğrencilerin uygulama oteli algılarında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir ($p < 0,05$). Bu anlamlı farklılığın birinci faktör için $p = 0,010$; ikinci faktör için ise $p = 0,002$ olduğu görülmektedir. Her iki faktörde de erkek öğrencilerin uygulama oteli algılarına yönelik görüşlerinin ortalaması, kız öğrencilerin ortalamasına göre daha yüksektir. Buna göre erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha olumlu algılar sergilediği söylenebilir.

Sonuç olarak araştırmanın H_2 hipotezi "Ön lisans eğitimi alan turizm öğrencilerinin uygulama oteli algıları arasında cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık vardır." kabul edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin uygulama oteline ilişkin algılarının mezun oldukları lise türüne göre %5 anlamlılık düzeyinde faktörler itibariyle bir farklılık gösterip göstermediğini anlamak amacıyla Mann-Whitney U Testi uygulanmış ve elde edilen bulgular Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin Uygulama Oteline İlişkin Algılarının Mezun Oldukları Lise Türüne Göre Farklılaşma Durumu

Faktörler	Mezun Olunan Lise	n	Sıra Ortalaması	M.W.U	Z	p
Faktör 1 (Mesleki Deneyim Kazanma)	Turizm ve Otelcilik Meslek Lisesi	78	217,93	11666,500	-1,212	0,226
	Diğer Liseler	328	200,07			
Faktör 2 (Mesleki Eğitim İmkânları)	Turizm ve Otelcilik Meslek Lisesi	78	220,71	11450,000	-1,445	0,148
	Diğer Liseler	328	199,41			

Tablo 5'e göre öğrencilerin uygulama oteli algılarında mezun olunan lise değişkenine göre anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir ($p > 0,05$).

Sonuç olarak araştırmanın H_3 hipotezi "Ön lisans eğitimi alan turizm öğrencilerinin uygulama oteli algıları arasında mezun oldukları lise türüne göre anlamlı bir farklılık vardır." reddedilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin uygulama oteline ilişkin algılarının okudukları sınıfa göre %5 anlamlılık düzeyinde faktörler itibariyle bir farklılık gösterip göstermediğini anlamak amacıyla Mann-Whitney U Testi uygulanmış ve elde edilen bulgular Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Öğrencilerin Uygulama Oteline İlişkin Algılarının Okudukları Sınıfa Göre Farklılaşma Durumu

Faktörler	Sınıf	n	Sıra Ortalaması	M.W.U	Z	p
Faktör 1 (Mesleki Deneyim Kazanma)	1	214	183,06	16170,500	-3,716	0,000
	2	192	226,28			
Faktör 2 (Mesleki Eğitim İmkânları)	1	214	188,92	17424,500	-2,651	0,008

Tablo 6'ya göre öğrencilerin uygulama oteli algılarında sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir ($p < 0,05$). Bu anlamlı farklılığın birinci faktör için $p = 0,000$; ikinci faktör için ise $p = 0,008$ olduğu görülmektedir. Her iki faktörde de ikinci sınıfta okuyan öğrencilerin uygulama oteli algılarına yönelik görüşlerinin ortalaması, birinci sınıfta okuyan öğrencilerin ortalamasına göre daha yüksektir. Buna göre ikinci sınıf öğrencilerinin uygulama oteli algılarının birinci sınıf öğrencilerine göre daha olumlu olduğu söylenebilir.

Sonuç olarak araştırmanın H_4 hipotezi "Ön lisans eğitimi alan turizm öğrencilerinin uygulama oteli algıları arasında okudukları sınıfa göre anlamlı bir farklılık vardır." kabul edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin uygulama oteline ilişkin algılarının turizm sektöründe deneyim sahibi olma durumlarına göre %5 anlamlılık düzeyinde faktörler itibariyle bir farklılık gösterip göstermediğini anlamak amacıyla Mann-Whitney U Testi uygulanmış ve elde edilen bulgular Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Öğrencilerin Uygulama Oteline İlişkin Algılarının Turizm Sektöründe Deneyim Sahibi Olma Durumlarına Göre Farklılaşma Durumu

Faktörler	Turizm Sektöründe Deneyim Sahibi Olma Durumu	n	Sıra Ortalaması	M.W.U	Z	p
Faktör 1 (Mesleki Deneyim Kazanma)	Evet, Sahibim	153	204,17	19252,000	-0,090	0,929
	Hayır, Sahip Değilim	253	203,09			
Faktör 2 (Mesleki Eğitim İmkânları)	Evet, Sahibim	153	211,78	18087,500	-1,109	0,267
	Hayır, Sahip Değilim	253	198,49			

Tablo 7'ye göre öğrencilerin uygulama oteli algılarında turizm sektöründe deneyim sahibi olma durumlarına göre anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir ($p > 0,05$).

Sonuç olarak araştırmanın H_5 hipotezi "Ön lisans eğitimi alan turizm öğrencilerinin uygulama oteli algıları arasında turizm sektöründeki mesleki deneyimlerine göre anlamlı bir farklılık vardır." reddedilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin uygulama oteline ilişkin algılarının uygulama otelinde çalışma durumlarına göre %5 anlamlılık düzeyinde faktörler itibariyle bir farklılık gösterip göstermediğini anlamak amacıyla Mann-Whitney U Testi uygulanmış ve elde edilen bulgular Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. Öğrencilerin Uygulama Oteline İlişkin Algılarının Uygulama Otelinde Çalışma Durumlarına Göre Farklılaşma Durumu

Faktörler	Uygulama Otelinde Çalışma Durumu	n	Sıra Ortalaması	M.W.U	Z	p
Faktör 1 (Mesleki Deneyim Kazanma)	Evet, Çalıştım	88	214,18	13052,500	-0,967	0,333
	Hayır, Çalışmadım	318	200,55			
Faktör 2 (Mesleki Eğitim İmkânları)	Evet, Çalıştım	88	218,45	12676,500	-1,354	0,176
	Hayır, Çalışmadım	318	199,36			

Tablo 8'e göre öğrencilerin uygulama oteli algılarında uygulama otelinde çalışma durumlarına göre anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir ($p > 0,05$).

Sonuç olarak araştırmanın H_6 hipotezi "Ön lisans eğitimi alan turizm öğrencilerinin uygulama oteli algıları arasında uygulama otelinde çalışma durumlarına göre anlamlı bir farklılık vardır." reddedilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin uygulama oteline ilişkin algılarının okudukları üniversiteye göre %5 anlamlılık düzeyinde faktörler itibarıyla bir farklılık gösterip göstermediğini anlamak amacıyla Mann-Whitney U Testi uygulanmış ve elde edilen bulgular Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9. Öğrencilerin Uygulama Oteline İlişkin Algılarının Okudukları Üniversiteye Göre Farklılaşma Durumu

Faktörler	Üniversite	n	Sıra Ortalaması	M.W.U	Z	p
Faktör 1 (Mesleki Deneyim Kazanma)	Gaziantep Üniversitesi	259	205,03	18640,500	-0,350	0,727
	Adıyaman Üniversitesi	147	200,81			
Faktör 2 (Mesleki Eğitim İmkânları)	Gaziantep Üniversitesi	259	203,45	19023,500	-0,011	0,991
	Adıyaman Üniversitesi	147	203,59			

Tablo 9'a göre öğrencilerin uygulama oteli algılarında okudukları üniversite değişkenine göre anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Sonuç olarak araştırmanın H_7 hipotezi "Ön lisans eğitimi alan turizm öğrencilerinin uygulama oteli algıları arasında okudukları üniversiteye göre anlamlı bir farklılık vardır." reddedilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin uygulama oteline ilişkin algılarının okudukları bölüme göre %5 anlamlılık düzeyinde faktörler itibarıyla bir farklılık gösterip göstermediğini anlamak amacıyla Mann-Whitney U Testi uygulanmış ve elde edilen bulgular Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Öğrencilerin Uygulama Oteline İlişkin Algılarının Okudukları Bölüme Göre Farklılaşma Durumu

Faktörler	Bölüm	n	Sıra Ortalaması	M.W.U	Z	p
Faktör 1 (Mesleki Deneyim Kazanma)	Otel, Lokanta ve İkram hizmetleri	304	194,41	12742,000	-2,701	0,007
	Seyahat, Turizm ve Eğlence Hizmetleri	102	230,58			
Faktör 2 (Mesleki Eğitim İmkânları)	Otel, Lokanta ve İkram Hizmetleri	304	194,60	12799,000	-2,646	0,008
	Seyahat, Turizm ve Eğlence Hizmetleri	102	230,02			

Tablo 10'a göre öğrencilerin uygulama oteli algılarında sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Bu anlamlı farklılığın birinci faktör için $p=0,007$; ikinci faktör için ise $p=0,008$ olduğu görülmektedir. Her iki faktörde de Seyahat, Turizm ve Eğlence Hizmetleri Bölümü'nde okuyan öğrencilerin uygulama oteli algılarına yönelik görüşlerinin ortalaması, Otel, Lokanta ve İkram Hizmetleri Bölümü'nde okuyan öğrencilere göre daha yüksektir. Buna göre Seyahat, Turizm ve Eğlence Hizmetleri Bölümü'nde okuyan öğrencilerin uygulama oteli algılarının Otel, Lokanta ve İkram Hizmetleri Bölümü'nde okuyan öğrencilere göre daha olumlu olduğu söylenebilir.

Sonuç olarak araştırmanın H_8 hipotezi "Ön lisans eğitimi alan turizm öğrencilerinin uygulama oteli algıları arasında okudukları bölüme göre anlamlı bir farklılık vardır." kabul edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin uygulama oteline ilişkin algılarının okudukları bölüme göre %5 anlamlılık düzeyinde faktörler itibarıyla bir farklılık gösterip göstermediğini anlamak amacıyla Kruskal Wallis H Testi uygulanmış ve elde edilen bulgular Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11. Öğrencilerin Uygulama Oteline İlişkin Algılarının Okudukları Programa Göre Farklılaşma Durumu

Faktörler	Program	n	Sıra Ortalaması	Kruskal Wallis H	p
Faktör 1 (Mesleki Deneyim Kazanma)	Aşçılık Programı	163	198,07	14,372	0,001
	Otel İşletmeciliği Programı	147	184,62		
	Seyahat Hizmetleri Programı	96	241,63		
Faktör 2 (Mesleki Eğitim İmkânları)	Aşçılık Programı	163	197,63	10,308	0,006
	Otel İşletmeciliği Programı	147	188,36		
	Seyahat Hizmetleri Programı	96	236,15		

Tablo 11'e göre öğrencilerin uygulama oteli algılarında sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir ($p < 0,05$). Bu anlamlı farklılığın birinci faktör için $p = 0,001$; ikinci faktör için ise $p = 0,006$ olduğu görülmektedir. Her iki faktörde de Seyahat Hizmetleri Programı'nda okuyan öğrencilerin uygulama oteli algılarına yönelik görüşlerinin ortalaması, Aşçılık ve Otel İşletmeciliği Program'larında okuyan öğrencilere göre daha yüksektir. Buna göre Seyahat Hizmetleri Programı'nda okuyan öğrencilerin uygulama oteli algılarının Aşçılık ve Otel İşletmeciliği Program'larında okuyan öğrencilere göre daha olumlu olduğu söylenebilir. Aşçılık Programı'nda okuyan öğrencilerin uygulama oteli algılarının da Otel İşletmeciliği Programı'nda okuyan öğrencilere göre daha olumlu olduğu söylenebilir.

Sonuç olarak araştırmanın H_9 hipotezi "Ön lisans eğitimi alan turizm öğrencilerinin uygulama oteli algıları arasında okudukları programa göre anlamlı bir farklılık vardır." kabul edilmiştir.

4.4. Diğer Bulgular

Bu bölümde araştırmada kullanılan anket formunda turizm öğrencilerine "Aşağıda sıralanan uygulama oteli avantajlarından size göre en önemlilerini işaretleyiniz" ifadesi yöneltilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12. Uygulama Oteli Avantajlarının Frekans ve Yüzde Analizi Bulguları

Uygulama Oteli Avantajları		f	%
Derslerin Uygulama Kısımlarını Gerçekleştirme İmkânı Sağlaması	Evet	215	53,0
	Hayır	191	47,0
Toplam		406	100
Maddi Kazanç Sağlaması	Evet	189	46,6
	Hayır	217	53,4
Toplam		406	100
Staj Yapma İmkânı Sağlaması	Evet	161	39,7
	Hayır	245	60,3
Toplam		406	100
Mezuniyet Sonrası Personel Olarak Çalışma İmkânı Sağlaması	Evet	144	35,5
	Hayır	262	64,5
Toplam		406	100

Tablo 12'ye göre öğrencilerin %53'ü uygulama oteli avantajlarından "derslerin uygulama kısımlarını gerçekleştirebilecek imkânlar sağlaması" ifadesini seçerken %47'si ise bu seçeneğe katılmadıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin %46,6'sı "maddi kazanç sağlaması" ifadesini seçerken %53,4'ü bu ifadeye katılmadıklarını, %39,7'si "staj yapma imkânı sağlaması" ifadesini seçerken %60,3'ü bu ifadeye katılmadıklarını, %35,5'i "mezuniyet sonrası personel olarak çalışma imkânı sağlaması" ifadesini seçerken %64,5'i bu ifadeye katılmadıklarını ifade etmişlerdir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar aşağıda gösterilmiştir.

Gaziantep Üniversitesi Turizm ve Otelcilik Meslek Yüksekokulu ile Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu'nda turizm eğitimi alan öğrencilerin, okudukları okulda uygulama oteli bulunmasından dolayı memnun oldukları, uygulama otelinin eğitimlerine olumlu yönde katkı sağladığını düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla öğrencilerin uygulama oteline karşı olumlu algı içerisinde oldukları söylenebilir.

Yapılan analizler sonucunda; öğrencilerin uygulama oteli algılarında cinsiyetlerine, okudukları sınıf, bölüm ve programa göre anlamlı bir farklılığın olduğu sonucuna varılmıştır. Ulaşılan verilere göre erkek öğrenciler uygulama otellerine yönelik kız öğrencilere göre daha olumlu algılara sahiptirler. Bununla birlikte sınıf düzeyi bakımından ikinci sınıf öğrencilerinin uygulama oteli algıları birinci sınıf öğrencilerine göre olumlu yönde farklılık arz etmektedir. Ayrıca Aşçılık Programı'nda okuyan öğrencilerin uygulama oteli algılamaları da Otel İşletmeciliği Programı'nda okuyan öğrencilere göre daha olumlu seviyededir.

Öte yandan öğrencilerin uygulama oteli algılarında mezun oldukları lise türüne, turizm sektöründe deneyim sahibi olma durumlarına, uygulama otelinde çalışma durumlarına ve okudukları üniversiteye göre anlamlı bir farklılığın olmadığı

tespit edilmiştir. Araştırma sonuçları Kılıç (2018) tarafından Eskişehir Osmangazi Üniversitesi öğrencileri üzerine yapılan çalışmanın, cinsiyet, mezun olunan lise ve sınıf değişkenlerine göre uygulama oteli algıları sonuçlarını desteklerken, sektörde ve uygulama otelinde çalışma durumu değişkenlerine göre uygulama oteli algıları sonuçları ile örtüşmemektedir. Ayrıca bu araştırmanın sonucunun, Olcay ve Ay (2019) tarafından Turizm ve Otelcilik Meslek Yüksekokulları'nda verilen eğitim-öğretim hizmet kalitesinin belirlenmesine yönelik yaptıkları araştırmada ulaştıkları sonuç ile benzerlik gösterdiği söylenebilir. Söz konusu araştırmada ulaşılan sonuçlara göre öğrencilerin gördükleri eğitime yönelik kalite algılamaları öğrenim gördükleri okullara göre ve demografik değişkenlere göre farklılık arz etmektedir. Diğer taraftan araştırma kapsamında elde edilen sonuçlar Büyük vd., (2008) ve Temizkan ve Kılıç (2018) tarafından yapılan araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir. Büyük vd., (2008), araştırmalarında uygulama otellerinde sürdürülen uygulamalı eğitimlerin hizmet üretme kalitesi üzerinde olumlu etkilere sahip olduğunu tespit etmişlerdir. Benzer biçimde Temizkan ve Kılıç (2018), tarafından yapılan araştırmada ise öğrencilerin uygulama otellerine yönelik memnuniyet düzeyleri ile mezun olunan okul türü, uygulama otelinde çalışma durumu ve sınıf değişkenlerine göre farklılık arz ettiği tespit edilmiştir.

Uygulama otelinin kazandırdığı/kazandıracığı avantajların yüzdesel dağılımları arasında farklılıkların olduğu görülmektedir. Uygulamalı eğitimin en yüksek yüzdeye sahip olması öğrencilerin turizm eğitiminden beklentilerini ortaya koymaktadır. Dolayısıyla "derslerin uygulama kısımlarını gerçekleştirme imkânı sağlaması" ifadesinin diğer 3 ifadeye göre en yüksek oranda seçilmesi neticesinde turizm öğrencilerine göre uygulama otelinin derslerde alınan teorik bilgileri uygulama aşamasında en önemli etken olduğunu söylemek mümkün olacaktır. Ayrıca öğrencilerin yarısına yakını için ise uygulama otelinin maddi kazanç sağlaması açısından da kendileri için önemli olduğunu düşündükleri, staj yapacak yer bulma konusunda endişe yaşamamalarına ve mezuniyet sonrasında personel olarak çalışmalarına olanak sağladığını düşündükleri söylenebilir.

Araştırma sonuçlarına göre turizm eğitimi veren kurumlara ve benzer konuda araştırma yapacak olan araştırmacılara bazı önerilerde bulunulmuştur. Bu öneriler şunlardır:

- Öğrenciler uygulamalı eğitimi arzu ettiklerini ve derslerin uygulama kısımlarının uygulama otelinde yapılmasının kendileri için önemli bir etken olduğunu düşünmektedirler. Buna göre turizm eğitiminde uygulama otelleri daha sıklıkla kullanılabilir.
- Öğrenciler uygulama otelinde çalışmanın sektöre yönelik özgüvenlerini olumlu yönde etkilediğini belirtmişlerdir. Turizm eğitimi veren kurumlar teorik eğitimi uygulama eğitimi ile daha fazla destekleyebilirler.
- Araştırmanın örneklemini oluşturan 406 ön lisans turizm öğrencisinin sadece 78 tanesinin turizm liselerinden mezun olduğu görülmektedir. Turizm liselerinden mezun olan öğrencilerin sayısının turizm yükseköğretiminde neden diğer lise mezunlarına göre az olduğunun nedenleri araştırılabilir.
- Araştırma kapsamında sorulan "Sizce turizm eğitimi verilen her meslek yüksekokulunda uygulama oteli olmalı mıdır?" sorusuna öğrencilerinin % 90,4'ü "Evet" cevabını vererek uygulama otellerinin turizm eğitimindeki önemini bir kez daha ortaya koymuşlardır. Bu sonuca göre turizm eğitimi için uygulama otellerinin son derece önemli olduğu söylenebilir.
- Bu araştırma sadece Gaziantep ve Adıyaman Üniversitesi öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. İlerde benzer çalışma yapacak olan araştırmacılar örneklemini daha geniş tutarak uygulama otelleri hakkında daha fazla fikir ve düşünceye ulaşabilirler.

Gelecekte yapılacak araştırmalarda uygulamalı derslerin uygulama otellerinde yapılan çalışmalar ile karşılaştıran çalışmaların yapılması önerilir. Ek olarak mezun öğrenciler üzerinde uygulama otellerinde yapılan uygulamalı faaliyetlerin katkısını ölçen çalışmaların yapılmasının gerekli olduğu değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

Akay, B., Uslu, A. & Sancar, M. F. (2018). Turizm eğitimi alan öğrencilerin staj döneminde yaşadıkları sorunlar: lisans ve ortaöğretim turizm öğrencileri örneği, *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi-International Journal of Society Researches*, ISSN:2528-9527 E-ISSN: 2528-9535.

Akbulut, Y. (2010). *Sosyal Bilimlerde SPSS Uygulamaları*. İdeal Kültür Yayıncılık, İstanbul.

Altunışık, R., Coşkun R., Bayraktaroğlu, S. & Yıldırım E. (2007). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri: SPSS Uygulamalı*, Sakarya Yayıncılık, İstanbul.

Atay, L. & Yıldırım, M. (2008). Lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin memnuniyetine yönelik bir araştırma, *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, C:5, S:3, ss.398.

Baum, T. & Szivas, E. (2007). Hrd in tourism: a role for government? , *Tourism Management*, ss. 1-12.

Bayraktaroğlu, E. (2013). *Türkiye’de Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Veren Kurumların Uygulama Olanakları*, yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.

Büyük, Ö., Tiryaki, B. B., Gümüş, F., & Yılmaz, T. (2008). Mesleki Eğitim Alan Öğrencilerin, Uygulamalı Eğitime Bakış Açıklarına Yönelik Bir Araştırma: Hamzakoy Uygulama Oteli Örneği. *Gelibolu Değerleri Sempozyumu* (27–28 Ağustos 2008)

Cankül, D. (2016). *Turizm Diplomalı Nitelikli Personelin Sektöre Kazandırılmasında Ortak Akıl, Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Career View. (2006). Tourism, <https://www.wgtn.ac.nz/careers?ref=/pdf/career-view/career-view-tourismweb.pdf>, Erişim Tarihi: 12.01.2020.

Çimen, H. & Akbaba, A. (2006). Otel yöneticilerinin lisans düzeyinde turizm eğitimi almış işgörenleri ile ilgili değerlendirmeleri: Ankara’daki dört ve beş yıldızlı otellerde bir araştırma, *Selçuk Üniversitesi İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, C:6, S:12, ss.245-246.

Dayıoğlu, M. (2010). *Anadolu otelcilik ve turizm meslek lisesi stajyer öğrencilerinin yeterliliği konusunda işveren görüşleri: Edremit körfezi örneği*, yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.

Dhevabanchachai, N. & Wattanacharoensil, W. (2017). Students’ expectations, experiences, and career direction after in-house internship: the pedagogical role of the hotel training center in thailand. *Journal of Teaching in Travel & Tourism*, 17(2):118-134.

Erbaş, A., Cankül, D. & Temizkan, R. (2013). Turizm personeli meslek yasası girişimi: tiyader örneği. *14. Ulusal Turizm Kongresi*. 05-08 Aralık, Bildiri Kitabı İçinde (1150-1162). Kayseri.

Giritlioğlu, İ. & Olcay, A. (2014). Önlisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin otel yiyecek içecek bölümüne yönelik tutumları. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(31), 95-120.

Gürbüz, S. & Şahin F. (2018). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Güzel, G. N. (2006). *Yükseköğretimde Turizm Eğitimi ve Hizmet Kalitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Hartline, D. M. & Ferrell, C, O. (1996). The management of customer-contact service employees: an empirical investigation, *Journal of Marketing*, C: 60, No: 4,ss. 52–70.

Hayes, K. D. & Ninemier, D. J. (2009). *Human resources management in the hospitality industry*, John Wiley & Sons, New Jersey.

İstanbulu Dinçer, F., Akova, O. & Kaya, F. (2013). Meslek yüksekokulu turizm ve otel işletmeciliği programı öğrencilerinin kariyer planlaması üzerine bir araştırma: istanbul üniversitesi ve gümüşhane üniversitesi örneği. *3. Uluslararası Meslek Yüksekokulları Sempozyumu*, Ardahan, Türkiye, 42-56.

Jafari, J. & Sola, F. E. (1996). Human resources development and quality tourism: a multi-conference report, *Annals of Tourism Research*, C: 23, No: 1, ss. 228-231.

Kalaycı, Ş. (2014). *Faktör Analizi SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. Asil Yayın Dağıtım.

Karasar, N. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınları.

Kılıç, Ö. (2018). *Lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin uygulama oteli algıları: eskişehir osmangazi üniversitesi örneği*. yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı. Eskişehir, 2018.

Kılıç, Ö., & Temizkan, S. P. (2020). Lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin uygulama oteli memnuniyet düzeyleri: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi örneği. *Turizm Akademik Dergisi*, 7(1), 241-256

Kim, S.S., Guo, Y., Wang, K.C. & Agrusa, J. (2007). The study motivations and study preferences of student groups from asian nations majoring in hospitality and tourism management programs. *Tourism Management*, 28(1), 140–151.

Kusluvan, S. & Kusluvan, Z. (2000). Perceptions and attitudes of undergraduate tourism students towards working in the tourism industry in Turkey , *Tourism Management C*: 21, ss. 251-269.

Leslie, D, and Richardson, A. (2000). Tourism and cooperative education in uk undergraduate courses: are the benefits being realized? , *Tourism Management, C*: 21, ss. 489-498.

Mattila, S. A. & Enz, A. C. (2002). The role of emotions in service encounters , *Journal of Service Research, C*: 4, No: 4, ss. 268-277.

Mayaka, M. (2011). East Africa, an international handbook of tourism education (Ed. Airey, D. ve Tribe, J.), Routledge, London and New york.

Mayaka, M. & King, B. (2002). A quality assessment of education and training for kenya's tour-operating sector, *Current Issues in Tourism, C*: 5, No: 2, ss. 112-133.

Olcay, A. & Düzgün, M. (2015). Mesleki ve Teknik Anadolu liselerinde turizm eğitimi almakta olan öğrencilerin eğitim memnuniyetlerinin belirlenmesi. *Uluslararası Hakemli Beşeri ve Akademik Bilimler Dergisi*, Nisan/Mayıs/Haziran İlkbahar Yaz dönemi, Cilt: 4, Sayı: 12.

Olcay, A., Çıkmaz, E., Özekici, Y. K., & İnce, E. (2017). Otel sahip ve yöneticilerinin stajyer öğrencilerin performanslarına ilişkin değerlendirmeleri: Gaziantep örneği. *Disiplinlerarası Akademik Turizm Dergisi*, 65-85.

Olcay, A., Giritlioğlu, İ., & Çıkmaz, E. (2014). Otel işletmelerinde çalışan personelin iletişim yeterlilik düzeyi: Gaziantep bölgesinde bir araştırma. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 385-403.

Olcay, A., Sürme, M., Düzgün, M., & Çınpolat, M. (2016). Turizm önlisans öğrencilerinin eğitimlerine ilişkin beklentileri. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(15), 321-338.

Olcay, A., & Ay, E. (2019). Turizm ve otelcilik meslek yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin eğitim-öğretim hizmet kalitesine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi (Türkiye örneği). *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(2), 453-466.

Özçalık, F. (2007). *Yükseköğretimde Eğitim Hizmet Kalitesinin Ölçümüne Yönelik Örnek Bir Uygulama*. yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Richardson, S. (2008). Undergraduate tourism and hospitality students attitudes toward a career in the industry: a preliminary investigation. *Journal Of Teaching In Travel, Tourism, Australia*, (8), 23-46.

Robinson, R. N., Ruhanen, L. & Breakey, N. M. (2016). Tourism and hospitality internships: influences on student career aspirations. *Current Issues in Tourism*, 19(6):513-527.

Sharpley, R. (2009). Tourism development and the environment: beyond sustainability, *Earthscan Publication*, London.

Singh, S. (1997). Developing human resource for the tourism industry with reference to India , *Tourism Management, C*: 18, No: 5,ss. 299-306.

Şahin, G. G. (2011). A research expectation and perception of service quality in tourism education at university level in Ankara, *İşletme Araştırmaları Dergisi, C*:3, S:4, ss. 49-65.

Taşkın, M. (2006). *Ortaöğretim Turizm Eğitiminde Staj Ve İzmir İli Otelcilik Turizm Meslek Liselerinde Bir Uygulama*. yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Temizkan, R. (2005). *Turist Rehberlerinin Türkiye İmajını Algılamaları*, yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm ve Otel İşletmeciliği Ana Bilim Dalı, Hatay.

Temizkan, R. Erbaş, A., & Cankül, D. (2014). Turizm personeli meslek yasaı mümkün mü? *Journal of Recreation and Tourism Research*, Cilt: 1, No: 4, ss. 22-30.

Tesone, V. D. (2004). Development of a sustainable tourism hospitality human resources management module: a template for teaching sustainability across the curriculum , *International Journal of Hospitality Management*, C: 23, No: 3, ss. 207-237.

Tutar F., Alpaslan C., Erdinç T., & Çisil E. (2013). Turizm sektörünün istihdam üzerine etkileri. *Global Journal Of Economics And Business Studies, Küresel İktisat ve İşletme Çalışmaları Dergisi*, 2(4): 14-27.

Türofed, (2019). Turizm raporu 2019/1, Yıl: 9, Sayı: 14.

Ünlüöner, K. & Boylu, Y. (2005). Türkiye’de yükseköğretim düzeyinde turizm eğitimindeki gelişmelerin değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 3(12):11-32.

Üzümcü, T. P. (2015). Otel yöneticilerinin turizm eğitime yönelik algıları: kocaeli ili otel yöneticileri üzerinde bir araştırma, *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi KOSBED*, S:30, ss.123-150.

Vejola, S. (2010). Introduction: tourism as work, tourism studies, C: 9, No: 2, ss. 83-87.

Yanardağ, Ö. & Avcı, M. (2012). Turizm sektöründe istihdam sorunları: marmaris,fethiye, bodrum ilçeleri üzerine ampirik bir inceleme , *Ege Stratejik Araştırmalar Dergisi* C: 3, No: 2, ss. 39-62.

YÖK, (2019). Yükseköğretim bilgi yönetim sistemi, <https://istatistik.yok.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 28.01.2020.